

ŠTA JE POSLOVNO RAČUNOVODSTVO

OSNOVNI POJMOVI

Dokumentacija programskog paketa za knjigovodstvo CSYSTEMS™

COBA Systems

ŠTA SU POSLOVNE FUNKCIJE PREDUZEĆA

Sve poslovne funkcije u preduzeću se mogu podeliti na:

- * **Upravljanje,**
- * **Rukovođenje i**
- * **Izvršenje.**

Računovodstvo se definiše kao podfunkcija funkcije upravljanja. S obzirom na to da računovodstvo predstavlja jedini potpun sistem kvantitativne analize u preduzeću, logično je da zauzima centralno mesto u informisanju menadžmenta preduzeća.

ŠTA JE POSLOVNO RAČUNOVODSTVO

Poslovno računovodstvo ima zadatak obuhvatanja i nadzora nominalnog (finansijskog) i realnog robnog toka. Shodno tome, poslovno računovodstvo ima zadatak količinskog i vrednosnog obuhvatanja i nadzora tokova novca i učinaka koji nastaju u procesu poslovanja. U skladu sa navedenim, informacije i kontrola predstavljaju osnovne zadatke poslovnog računovodstva. Ovi zadaci imaju karakter internih zadataka, a informacije ne služe samo za kontrolu ekonomičnosti i rentabilnosti, već predstavljaju i osnovu za odlučivanje. Pored internih zadataka, zakonskim propisima nametnut je i eksterni zadatak polaganja računa i informisanja.

Računovodstvo je širi pojam od knjigovodstva, odnosno knjigovodstvo i bilans predstavljaju jedan segment poslovnog računovodstva.

Poslovno računovodstvo se sastoji iz četiri tesno povezana područja. Konstitutivni delovi poslovnog računovodstva su:

- 1. Knjigovodstvo i bilans**
- 2. Obračun troškova**
- 3. Računovodstveno planiranje**
- 4. Analiza i revizija**

Pored pomenutog raščlanjivanja računovodstva, ono se često raščlanjiva i na:

- a) finansijsko računovodstvo i**
- b) upravljačko računovodstvo.**

Kriterijum za ovu podelu jeste namena i upotreba informacija.

a) Finansijsko računovodstvo ima cilj da obezbedi i analizira informacije o ostvarenim efektima poslovanja, i to, prevashodno, za eksterne korisnike (poreski organi, državni organi, razni partneri, akcionari i dr.). S obzirom na to da eksterni korisnici uglavnom nisu zainteresovani za detalje iz poslovanja preduzeća, prezentirane informacije su pretežno globalnog karaktera.

b) Upravljačko računovodstvo je namenjeno rukovodstvu preduzeća i ima za cilj obezbeđivanje i analiziranje informacija nužnih za efikasno upravljanje preduzećem, odnosno obezbeđenje informacija za potrebe kontrole, planiranja i poslovnog odlučivanja. Usmerenost računovodstva ka zahtevima upravljanja preduzećem kroz kontrolu i planiranje poslovanja predstavlja suštinu upravljačkog računovodstva. Upravljačko računovodstvo obezbeđuje detaljne informacije iz poslovanja preduzeća.

Krajnji produkt finansijskog računovodstva su finansijski izveštaji (bilans stanja i bilans uspeha), koji moraju biti sastavljeni u skladu sa opšteprihvaćenim računovodstvenim principima. Finansijski izveštaji su namenjeni spoljnim korisnicima (vlasnici, kreditori, fiskalni organi, naučni instituti, privredna publicistika) i internim korisnicima - menadžerima. Međutim, za razliku od spoljnih korisnika, autsajdera, kojima su finansijski (računovodstveni) izveštaji jedini informacioni izvor o stanju i uspehu preduzeća, menadžerima, u čijoj nadležnosti i jeste sastavljanje i prezentovanje finansijskih izveštaja, stoje na raspolaganju i drugi informacioni izvori.

Međuzavisnost finansijskog i upravljačkog računovodstva

1. Organizacija finansijskog računovodstva

Finansijsko računovodstvo je jedan globalni deo računovodstvene funkcije u kome se vrše poslovi evidentiranja promena novčanog poslovanja, vodi glavna knjiga i sve sumarne evidencije i izrađuje bilans.

Organizaciono-pravni instrument kojim se utvrđuju načela i način sistematizacije konta jeste Analitički kontni plan donet na osnovu propisanog kontnog okvira za potrebe preduzeća. Izrađen je na računaru i zaštićen, a predstavlja sastavni deo internog akta o organizaciji i vođenju knjigovodstva.

Organizaciono - finansijsko knjigovodstvo se sastoji od sledećih delova:

* Odeljenja glavnog knjigovodstva - knjigovodstvo dobavljača, knjigovodstvo kupca, knjigovodstvo osnovnih sredstava, materijalno knjigovodstvo, referati za odnos sa knjigovodstvom troškova i učinaka, referat za novčano i devizno poslovanje, referat za odnos sa analitičkim knjigovodstvima. Svako analitičko knjigovodstvo organizovano je kao odsek na čijem čelu je organizator poslova, a referati kao samostalni delovi glavnog knjigovodstva.

* Odeljenja prodavnica i poreske evidencije - u okviru ovog odeljenja vode se poslovi koji pripadaju računovodstvenoj funkciji i odnose se na evidencije prodavnica i evidencije o porezu i na ostale dažbine koje se vode u okviru finansijskih knjigovodstva u uslovima kada se materijalna evidencija prodavnica i utvrđivanje finansijskog rezultata prodavnica vodi u okviru knjigovodstva troškova i učinaka. Odeljenje je organizovano u dva organizaciona dela u vidu odseka na čijem čelu je organizator i to:

- o Odsek za evidenciju prodavnice i
- o Odsek za evidenciju poreza i drugih dažbina.
- o odeljenja za obračun zarada - obračun zarada vrši se na osnovu dokumentacije koju čine: rešenja o raspoređivanju radnika na radna mesta, rešenja po nekim drugim osnovama koja imaju uticaja na obračun zarada, karneti o vremenu provedenom na radu i izveštaji.

2. Organizacija upravljačkog računovodstva

Zadatak upravljačkog računovodstva posmatra se sa dva aspekta:

1. zadaci koji se odnose na obračun troškova i učinaka saglasno zakonskoj i normativnoj regulativi u preduzeću
2. zadaci koji se odnose na pripremu informacija za donošenje odluka menadžmenta, a koje se odnose na planiranje, kontrolu, analizu i interpretaciju računovodstvenih informacija procenjujući bilansne pozicije i utvrđujući odnose pojedinih pozicija Bilansa stanja i Bilansa uspeha.

ŠTA RADI POSLOVNO RAČUNOVODSTVO

Jedna od prihvatljivijih definicija, koja obuhvata neke od navedenih aspekata, bila bi definicija Komiteta za terminologiju američkog Instituta javnih računovođa, po kojoj je

računovodstvo nauka o beleženju i klasifikovanju poslovnih transakcija i događaja, sa primarno finansijskim karakterom i veština sastavljanja značajnih izveštaja, analize interpretiranja ovih transakcija i događaja i prenošenje rezultata licima koja moraju doneti odluku ili dati ocenu.

Računovodstvo se sastoji od sledećih delova:

- 1. knjigovodstva**
- 2. finansijskog planiranja poslovanja**
- 3. kontrole poslovanja**
- 4. analize poslovanja**

Navedena područja računovodstva su međusobno povezana, ona delom koriste iste podatke, ali u različite svrhe.

1. Knjigovodstvo je sastavni deo računovodstva, njegova računska osnova. Ne postoji opšte prihvaćena definicija knjigovodstva jer se i ono, kao i računovodstvo, može definisati na razne načine: kao nauka, kao naučni metod, organizacioni deo preduzeća i slično.

2. Računovodstveno planiranje se bavi sakupljanjem, sistematizovanjem, obradom i prezentiranjem podataka koji se odnose na buduće poslovanje preduzeća. Ovaj konstruktivni element računovodstva odnosi se na ekonomske transakcije preduzeća koje bi tek trebalo da se dese. Krajnji proizvod računovodstvenog planiranja su računovodstveni predračuni koji obuhvataju podatke o privrednim stanjima ili promenama u budućnosti.

3. Računovodstvena kontrola ispituje ispravnost izvođenja propisanih radnih i metodoloških postupaka, počev od prijema računovodstvene dokumentacije i obrade do oblikovanja finalnih informacija. Računovodstvena kontrola, kao oblik internog računovodstvenog nadzora, treba stalno da bude prisutna i uglavnom je preventivnog karaktera.

4. Računovodstvena analiza poslovanja je presuđivanje i objašnjavanje stanja i uspešnosti poslovanja, utvrđivanje odstupanja od njega, kao i nalaženje uzroka za ta odstupanja i njihove posledice. Ona uključuje i formulisanje predloga za poboljšanje poslovnih procesa. Glavni predmet analize su podaci i informacije koje daje knjigovodstvo.

Između navedenih delova računovodstva postoji tesna povratna povezanost. Tako, na primer, podaci sakupljeni i klasifikovani u knjigovodstvu, kao osnovnom i vremenski najstarijem delu računovodstva, su polazna osnova za obavljanje delatnosti u ostalim delovima računovodstva, s tim da i svi delovi, svaki na svoj način, povratno utiču na rad knjigovodstva.

ŠTA JE PROGRAM RADA RAČUNOVODSTVA

Računovodstvo se postepeno razvijalo od metodologije koja je omogućavala preduzetniku da izmeri efekte preduzetih rizika ili poduhvata, do instrumenta kojim se upravlja preduzećem, postajući tako njegova karta i kompas istovremeno.

U okviru računovodstva se izučava ekonomska problematika preduzeća, tj one promene u preduzeću koje se mogu izraziti vrednosno.

Predmet računovodstvenog programa jeste:

- * **imovina**
- * **obaveze i**
- * **rezultat preduzeća**

Pod imovinom preduzeća se podrazumevaju sva sredstva koja preduzeće koristi radi ostvarenja svojih ciljeva. Ovako definisana imovina se označava kao ukupna ili bruto imovina preduzeća.

Dva aspekta posmatranja imovine preduzeća su značajna za računovodstvo. To su: oblik u kome se imovina javlja i izvori iz kojih potiče.

Imovinu jednog preduzeća mogu činiti

objekti,
prava i
novac.

Ovako posmatrana imovina označava se kao aktiva preduzeća.

Prema tome u koje svrhe se koristi, imovina preduzeća se može podeliti na:

poslovnu i
neposlovnu

imovinu. Ova podela je značajna zbog toga što, po pravilu, samo poslovna imovina, tj. imovina koja se koristi u obavljanju one delatnosti zbog koje je preduzeće osnovano, učestvuje u stvaranju rezultata.

Neposlovna imovina je ona koja služi za zadovoljenje zajedničkih potreba zaposlenih, na primer: odmarališta, autobusi za prevoz radnika do posla i slično.

Poslovna imovina se prema ulozi koju ima u poslovnom procesu, odnosno prema dužini vremena potrebnog za prelazak iz novčanog u robni i ponovno u novčani oblik, deli na **stalnu i**

obrtnu

imovinu.

Stalnu imovinu čine sva ona ulaganja kojima je potrebno više od godine dana da pređu put N - R - P - R1 - N1 , odnosno ona ulaganja čiji je koeficijent obrta manji od jedan. Ova ulaganja mogu biti u materijalnom, nematerijalnom i finansijskom obliku.

Obrtnu imovinu čine

zalihe,

potraživanja i

gotovina.

Ova imovina tokom godine više od jednom pređe pomenuti put, odnosno ima koeficijent obrta veći od jedan.

IMOVINA ILI KAPITAL

Kada imovinu posmatramo prema vlasništvu, odnosno izvorima iz kojih potiče, tada govorimo o pasivi. Imovina može poticati od vlasnika ili od poverilaca. Izvori imovine, koji se u računovodstvenoj literaturi označavaju i kao kapital mogu dakle biti sopstveni i pozajmljeni.

Sopstveni kapital, kapital vlasnika, preduzeću stoji na raspolaganju trajno, nema unapred utvrđeni rok dospeća, a po osnovu iz njega mogu nastati isplate čija ja visina određena visinom ostvarenog dobitka. Sopstveni kapital preduzeća predstavlja garantnu supstancu za pokriće gubitaka.

Pozajmljeni kapital, odnosno kapital poverilaca, ima unapred utvrđeni rok dospeća, po čijem isteku mora biti vraćen, on predstavlja za preduzeće obavezu. Po osnovu ovog kapitala preduzeće plaća naknadu poveriocima u vidu kamate, čija je visina unapred utvrđena, nezavisno od rezultata poslovanja preduzeća.

AKTIVA I PASIVA BRUTO I NETO IMOVINA

Imovina se u računovodstvu posmatra dvojako: sa stanovišta imovine prema upotrebi informacija - aktiva, i sa stanovišta izvora te imovine - pasiva. Znači, imovinu aktivu čine sva sredstva preduzeća, a pasivu čine izvori tih istih sredstava. Shodno tome, aktiva i pasiva su jednake.

Pošto aktiva i pasiva predstavljaju dva aspekta posmatranja jedne te iste imovine preduzeća onda je razumljivo da između ukupne aktive i pasive mora postojati kvantitativna jednakost.

Pored bruto imovine čija je visina iskazana zbirom aktive odnosno pasive, za korisnike računovodstvenih informacija značajna je i tzv. neto imovina preduzeća. Pod neto imovinom preduzeća podrazumeva se imovina finansirana iz sopstvenog kapitala. To znači da se visina neto imovine preduzeća može utvrditi kao razlika između bruto (ukupne) imovine preduzeća i njegovih obaveza.

U aktivi se nalaze sredstva, podeljena na osnovna i obrtna, i aktiva se jednom rečju naziva bruto imovina.

Osnovna sredstva su:

- * **postepeno se troše**
- * **ne menjaju svoje konkretne oblike i**
- * **dugo traju**

U njih spadaju: zgrade, oprema, mašine, nematerijalna ulaganja, dugoročni finansijski plasmani.

Obrtna sredstva:

- * **kratko traju,**
- * **menjaju svoje oblike,**
- * **prenose svoju vrednost na sledeći oblik proizvoda.**

U obrtna sredstva spadaju: novac, zalihe i potraživanja.

Znači, aktiva je jednaka zbiru osnovnih i obrtnih sredstava.

U pasivi su ta ista sredstva iz aktive prikazana po poreklu po izvorima. Shodno tome, izvori se dele na:

- * **sopstvene izvore - kapital preduzeća tj. neto imovinu i**
- * **tuđe izvore - banke, dobavljači itd.**